

Arbetslivskommissionen för mediebranschen, lägesbild 2020-2021

Arbetslivskommissionen för mediebranschen har utarbetat en lägesbild av kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnandet i examina inom sitt område. Till arbetslivskommissionernas uppgifter hör att årligen producera information om kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnandet inom sitt eget område inom yrkesutbildningen (statsrådets förordning om yrkesutbildning 673/2017). För denna uppgift har arbetslivskommissionerna haft tillgång till uppföljnings-, bedömnings- och responsinformation bland annat från utbildningsförvaltningens statistik-, styrnings- och regleringstjänst samt den nationella informationsresursen KOSKI.

Prestationsuppgifter från 2020 blev tillgängliga för kommissionerna våren 2021. Eventuella korrigeringar som läroanstalterna gjort i KOSKI-data efter denna tidpunkt syns inte i denna lägesbild. Detsamma gäller statistiska uppgifter om antalet prestationer år 2021, som plockades från KOSKI-databasen i början av 2022. De granskade prestationsantalen publiceras senare i Utbildningsstyrelsens statistiktjänst på webbplatsen Vipunen.fi.

De uppgifter som används i lägesbilden har plockats direkt ur KOSKI-databasen i den form som läroanstalterna har anmält dem. Statistiken kan innehålla bristfälliga eller felaktiga uppgifter. Av tekniska skäl har exempelvis inte alla uppgifter som registrerats i läroanstalternas egna studieförvaltningssystem överförts korrekt till KOSKI-databasen, och uppgifterna statistikförs då under "ingen uppgift"/"inte anmält".

Som källmaterial har man exempelvis använt rapporter från kommissionernas besök, rättelseyrkanden och utlåtanden.

Antal avlagda examina och examensdelar

Avläggande av examina och examensdelar

Examen och kompetensområde	avlagt hel examen 2020	avlagt examensdel 2020	avlagt hel examen 2021	avlagt examensdel 2021
Grundexamen inom mediebranschen och visuell framställning	517	11 233	1 072	15 919
Kompetensområdet för audiovisuell kommunikation	229		571	
Kompetensområdet för visuell framställning	170		316	
Kompetensområdet för publikationsproduktion	108		162	
Kompetensområdet för grafisk kommunikation	7		18	
Ingen uppgift	3		5	
Yrkesexamen inom mediebranschen	161	797	164	752
Kompetensområdet för grafisk kommunikation	15		12	
Kompetensområdet för audiovisuell kommunikation	103		71	
Kompetensområdet för fotografering	42		72	
Ingen uppgift	1		9	
Specialyrkesexamen inom mediebranschen	24	160	41	131
Kompetensområdet för grafisk kommunikation	0		3	
Kompetensområdet för audiovisuell kommunikation	0		1	
Kompetensområdet för fotografering	10		22	
Ingen uppgift	14		15	

Examen och kompetensområde	avlagt hel examen 2020	avlagt examensdel 2020	avlagt hel examen 2021	avlagt examensdel 2021
Totalt	702	12 190	1 277	16 802

** Uppgifterna hämtades i början av 2021 (för år 2020) och i början av 2022 (för år 2021), och har inte uppdaterats efter dessa tidpunkter. Avläggandet av examensdelar omfattar inte examensdelar som registrerats som lokala. Examina som är i en övergångsperiod syns inte i tabellen och ingår inte i antalet i tabellen.*

Examensdelar som mål/hel examen som mål

Examen	Hel examen som mål för studierna 2020	Examensdel(ar) som mål för studierna 2020	Hel examen som mål för studierna 2021	Examensdel(ar) som mål för studierna 2021
Grundexamen inom mediebranschen och visuell framställning	10 887	346	15 432	487
Yrkesexamen inom mediebranschen	682	115	648	104
Specialyrkesexamen inom mediebranschen	159	1	129	2

Reflektioner

Utveckling av antalet examina och examensdelar

Examina inom mediebranschen förnyades åren 2017 och 2018 (tidigare grafisk kommunikation/av-kommunikation/visuellt uttryck). I samband med detta förändrades antalet examensdelar i examen betydligt. Exempelvis inom grafisk kommunikation övergick man från 3–5 yrkesinriktade examensdelar till 7–10 examensdelar. Det har också blivit lättare att avlägga enskilda examensdelar i stället för en hel examen.

Övergångstiderna för de gamla examina löpte ut hösten 2020 och i slutet av 2021, så de slutliga prestationsantalen för de nya examina syns först i statistiken för 2022.

Examensstrukturen har förändrats. Tidigare fanns en obligatorisk examensdel, nu är de tre. De valbara examensdelarna har också minskat i omfattning, och i och med detta har antalet avlagda examensdelar ökat.

Metoden för beräkning av de gemensamma examensdelarna som examensdelar har förändrats.

Det är oklart hur väl läroanstalternas system och registreringsrutiner har anpassats till förändringarna och i vilken utsträckning överföringen av uppgifter mellan systemen syns i statistiken.

De ökade utmaningarna för studerande (antalet studerande med särskilt stöd har ökat enormt i synnerhet inom de kreativa branscherna) syns också i att studierna drar ut på tiden eller avbryts. Prestationsantalet minskade något år 2020 för dem som avlade hela examen, men återgick till den tidigare nivån år 2021.

Anordnande av examina

Aktiva utbildningsanordnare/anordnartillstånd

Examen	Tillstånd för anordnande	Aktiva anordnare
Yrkesexamen inom mediebranschen	21	17
Specialyrkesexamen inom mediebranschen	5	2
Grundexamen inom mediebranschen och visuell framställning:	45	38

** aktiviteten fastställs utifrån om utbildningsanordnaren/läroanstalten har registrerat avläggande av examina eller examensdelar enligt de KOSKI-data som lämnats till kommissionen 2020 eller 2021.*

Uppgifterna hämtades i början av 2021 (för år 2020) och i början av 2022 (för år 2021), och har inte uppdaterats efter dessa tidpunkter.

Reflektioner

Nästan alla läroanstalter som har anordnartillstånd var aktiva anordnare under granskningsperioden 2020–2021.

Förändringar i antalet tillstånd för anordnande av examen

Förändringarna i antalet tillstånd för anordnande av examina var små i förhållande till den föregående granskningsperioden.

Fördelning av avläggandet av examina/examensdelar mellan utbildningsanordnare

För grundexamen inom mediebranschen och visuell framställning har de tre största utbildningsanordnarna förblivit desamma åren 2020 och 2021. Utbildningsanordnarna finns i Nyland och Birkaland.

Den största utbildningsanordnaren för yrkesexamen inom mediebranschen är densamma åren 2020 och 2021. I övrigt fördelar sig prestationerna ganska jämnt mellan utbildningsanordnarna, med undantag för fyra mindre anordnare.

För specialyrkesexamen inom mediebranschen finns en betydande utbildningsanordnare.

Examensanordnandets geografiska och språkliga täckning

Anordnartillstånd för grundexamen inom mediebranschen och visuell framställning finns heltäckande på olika håll i Finland. Anordnartillstånd för yrkesexamen inom mediebranschen finns också på olika håll i Finland, förutom i Savolax. Anordnartillstånd för specialyrkesexamen inom mediebranschen finns inte i norra Finland. Separat har man noterat Savolax, där endast grundexamen inom mediebranschen och visuell framställning erbjuds.

Det finns svenskspråkiga utbildningsanordnare med anordnartillstånd för alla examensnivåer. Utbildning på svenska erbjuds i Helsingfors, Egentliga Finland och Österbotten.

Kvalitet på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnande

Fördelning av platserna för yrkesprov

Grundexamen inom mediebranschen och visuell framställning (gemensamma examensdelar uteslutna)

År	Arbetsplats %	Arbetsplats och läroanstalt %	Läroanstalt %	Ingen uppgift %
2021	26,6	5,2	47,6	20,6
2020	23,2	4,7	45,1	27

Yrkesexamen inom mediebranschen (gemensamma examensdelar uteslutna)

År	Arbetsplats %	Arbetsplats och läroanstalt %	Läroanstalt %	Ingen uppgift %
2021	37,6	3,7	33,9	24,7

2020	46	4,7	19,5	30,2
-------------	----	-----	------	------

Specialyrkesexamen inom mediebranschen

År	Arbetsplats %	Arbetsplats och läroanstalt %	Läroanstalt %	Ingen uppgift %
2021	25,2	6,9	41,2	26,7
2020	0,6	0	0	99,4

Medeltal för yrkesprov i studeranderesponsen (avslutande enkät)

Grundexamen inom mediebranschen och visuell framställning: **4,3** (variationsintervall 3,7–4,8)

Yrkesexamen inom mediebranschen: **4,3** (variationsintervall 3,4–4,8)

Specialyrkesexamen inom mediebranschen: **4,8**

** granskningsperioden för studeranderesponsen är 1.7.2019–31.12.2021. Bedömningsskala 1–5, där (5) betyder helt av samma åsikt, (4) delvis av samma åsikt, (3) delvis av samma och delvis av annan åsikt, (2) delvis av annan åsikt, (1) helt av annan åsikt*

Reflektioner

Förverkligande av tvåpartsbedömning i bedömningen av kunnande

Målet är att yrkesprovet som helhet bedöms av en lärare och en arbetslivsrepresentant tillsammans, och bara i vissa fall av två lärare. I praktiken görs bedömningen ofta av två lärare. En orsak som nämnts vid besöken är att arbetslivsbedömare inte är tillgängliga eller att man inte kan betala ersättning till arbetslivsbedömare för bedömningen.

Motiveringar till ordnande av yrkesprov på läroanstalter

Av motiverade skäl kan en studerande visa sitt kunnande någon annanstans än på en arbetsplats, exempelvis på en läroanstalt, på en arbetsplats som hör till en läroanstalt eller i någon annan arbetsmiljö på läroanstalten. Även simulerade yrkesprov används. Motiveringar till ordnande av yrkesprov på arbetsplatser beskrivs i den plan för bedömning av kunnande som utarbetats enligt Utbildningsstyrelsens anvisningar.

Vid besöken nämndes som grunder för yrkesprov på läroanstalter bland annat att läroanstaltens lokaler tekniskt motsvarar arbetslivets miljöer och att detta garanterar en jämlik yrkesprovsmiljö för alla studerande. Det nämndes också att alla företag inom mediebranschen inte vill ta emot yrkesprov, eftersom arbetsplatsernas resurser inte alltid räcker till för handledning och bedömning av studerande. Även arbetsuppgifternas överensstämmelse med den examensdel som avläggs skapar begränsningar för genomförande av yrkesprov på arbetsplatser. Yrkesprov som ordnas på läroanstalter upplevs också som flexibla.

Enligt statistiken avlades knappt hälften av de yrkesinriktade yrkesproven för grundexamen inom mediebranschen och visuell framställning år 2021 på en läroanstalt och ungefär en fjärdedel på en arbetsplats. Yrkesproven i yrkesexamen inom mediebranschen fördelades också jämnt, omkring en tredjedel genomfördes på en läroanstalt och en tredjedel på en arbetsplats. Av yrkesproven i specialyrkesexamen inom mediebranschen genomfördes över 40 procent på en läroanstalt och omkring 25 procent på arbetsplatser.

Miljöer för yrkesprov och deras lämplighet för påvisande av kunnande

Att hitta lämpliga arbetsplatser och yrkesprovsmiljöer inom mediebranschen har upplevts som en stor utmaning. Arbetsplatsens lämplighet måste övervägas ur både arbetsplatsens och den studerandes perspektiv. Arbetsplatsen måste erbjuda arbetsuppgifter som är lämpliga för den studerandes färdigheter, ha förståelse för den studerande samt ha tid att introducera, instruera och handleda den studerande. Den studerande måste för sin del ha mod, självsäkerhet och färdighet att utföra de arbetsuppgifter som erbjuds.

Under besöken har läroanstalten beskrivits som en bra miljö för yrkesprov, eftersom den har mångsidiga resurser. Läroanstalterna har bredare verksamhet inom mediebranschen än vad ett enskilt företag har. Det finns skillnader mellan kompetensområdena. När ett yrkesprov avläggs på en läroanstalt är en arbetsplats uppdragsgivare. Vid behov gör man om uppdraget till en yrkesprovsuppgift.

I bedömningen av en yrkesprovsmiljöes lämplighet beaktar man också möjligheterna att arbeta på distans.

Generaliseringar gällande rättelseyrkanden

Inga rättelseyrkanden gällande bedömning kom in under granskningsperioden.

Situationen gällande planer för bedömning av kunnande

Utifrån de dokument som fåtts i samband med besöken kan planerna för bedömning av kunnande konstateras vara på en god nivå. Man bör fästa uppmärksamhet vid deras aktualitet.

Kommissionen har fått in en begäran om utlåtande från ministeriet, och kommissionen har gett ett positivt utlåtande efter en korrigering.

En allmän observation är att planen för bedömning av kunnande är lite utmanande som ett verktyg i vardagen. Genomförandet av yrkesprov avviker från det förfarande som anges i planen för bedömning av kunnande.

Förverkligande av personlig tillämpning i praktiken

Enligt planerna för bedömning av kunnande baserar sig lösningarna för personlig tillämpning av yrkesprov på examensgrunderna och den examensspecifika planen för bedömning av kunnande. Personlig tillämpning förverkligas studerandeorienterat och flexibelt. Läraren och den studerande säkerställer tillsammans att den studerandes kunnande räcker för yrkesprovet. Även arbetsplatshandledaren hörs.

Enligt planerna för bedömning av kunnande ska man i början av studierna preliminärt planera vilka examensdelar som ska avläggas och tidpunkterna för yrkesproven. Den personliga utvecklingsplanen för kunnandet (PUK) uppdateras och kompletteras när studierna framskrider. När man fyller i PUK-planen anger man arbetsuppgifterna i yrkesprovet med yrkesskicklighetskrav, tidpunkten för yrkesprovet, miljön för yrkesprovet, de valda bedömarna, eventuellt annat påvisande av kunnande samt andra individuella mål och arrangemang.

God praxis

Man har utarbetat många skriftliga processbeskrivningar av funktionerna för eget, studerandes och samarbetspartners bruk. Planen för bedömning av kunnande har utarbetats enligt anvisningar från undervisnings- och kulturministeriet samt Utbildningsstyrelsen. Utbildningsanordnaren visar genom sitt agerande att den är positiv till utveckling. Utveckling av lokal examensdel för områdets behov. Internt samarbete mellan olika branscher hos utbildningsanordnaren.

Hurdana generella observationer har gjorts

Man har i flera år talat om en brytningstid för mediebranschen – medierna finns överallt. Men syns detta i läroanstalternas verksamhet? Det råder ingen brist på arbetsplatser inom mediebranschen och lämpliga miljöer för yrkesprov.

Utvecklingsområden i anordnarnas verksamhet

- Man bör satsa på att ordna yrkesprov i genuina situationer i arbetslivet samt på att systematiskt använda arbetslivsbedömare. Även obligatoriska yrkesinriktade yrkesprov borde fås till arbetsplatserna för bedömning. Det finns många lämpliga miljöer för yrkesprov.
- De studerande behöver bättre än tidigare veta vilken examen och vilket kompetensområde de avlägger.
- Det måste tydliggöras för den studerande, men också för arbetsplatshandledaren, vad som är ett yrkesprov och vad som är förvärvande av tilläggskompetens.
- Slutförande av utarbetandet av examensspecifika planer för bedömning av kunnande inom mediebranschen samt skötsel av uppdateringen av planerna.
- Genomförande av bedömningen enligt den plan för bedömning av kunnande som utbildningsanordnaren utarbetat.
- Om det är nödvändigt att ordna yrkesprov på läroanstalten bör man försöka få en arbetslivsrepresentant som bedömare.
- Integration av gemensamma examensdelar i yrkesinriktade yrkesprov.
- Utbildningsanordnarna bör samarbeta med varandra. De har samma typer av utmaningar, och samarbete gör det lättare att lösa dem.
- Nätverkandet med aktörer i arbetslivet bör utvidgas/fördjupas

Gemensamma examensdelar och deras delområden

Gemensamma examensdelar avläggs företrädesvis separat från yrkesprov i yrkeskompetens. Man strävar i viss mån efter att integrera avlägganden av gemensamma examensdelar i yrkesinriktade yrkesprov. Exempelvis kunskaperna i modersmålet kan bedömas i yrkesproven i de flesta yrkesinriktade examensdelar.

Examensgrundernas funktion

Reflektioner

Examensgrundernas överensstämmelse med arbetslivet, erfarenheter av examensgrundernas funktion

Det har kommit positiv respons från läroanstalterna och bedömarna om att examensgrunderna är aktuella, men det finns en del överlappning i dem. I grundexamen fäster man uppmärksamhet vid överlappningarna i samband med den pågående reformen. Det har kommit respons från läroanstalterna om att de nuvarande examensdelarnas mindre antal kompetenspoäng möjliggör personlig tillämpning väl, men det blir betydligt fler yrkesprov jämfört med de tidigare examensgrunderna. Man har medvetet lämnat kvar överlappningar mellan yrkesexamen och specialyrkesexamen med tanke på examensgrundernas funktion.

Allmänna observationer om arbetslivsresponsen (enkät för arbetsplatshandledare)

Medeltalet i alla svar på alla påståenden i enkäten är över 3,5. Påståendena "Genomförandet av yrkesprovet i samarbete med läroanstalten lyckades bra" och "Samarbetet med läroanstalten var smidigt" fick bäst medeltal. I grundexamen inom mediebranschen och visuell framställning fick påståendet "Läroanstalten säkerställde att arbetsplatshandledaren/mentorn kände till målen i den studerandes personliga utvecklingsplan för kunnandet (PUK)" flest vitsord under 4.